

Kodėl reguliavimas pakenks vartotojams ir konkurencijai

Žilvinas Šilėnas

2009 rugsėjis

Lietuvos
laisvosios
rinkos
institutas

Kodėl reguliuojamos kainos? (tradicinė kainų reguliavimo politika)

- Rinka yra monopolizuota
 - Valstybei priklausanti monopolija
 - Privati monopolija su valstybės pagalba
- Rinka susidaro tik iš valstybės teikiamų prekių, produktų

Kodėl reguliuojamos kainos? (tradicinė kainų reguliavimo politika)

- Tradicija, anachronizmas, “atėję iš seniau”
- Nes taip nuspręsta:
 - Politiniai motyvai
 - Pvz. “nepagrįsti pelnai”, “antpelniai”, “viršpelniai”
 - Nepagrįsta vienu rinkos dalyvių įtaka (rinkos galia) kitų rinkos žaidėjų atžvilgiu
 - Ekonominiai motyvai;

Ar vaistų kainų reguliavimas pagrįstas tradicine kainų reguliavimo politika?

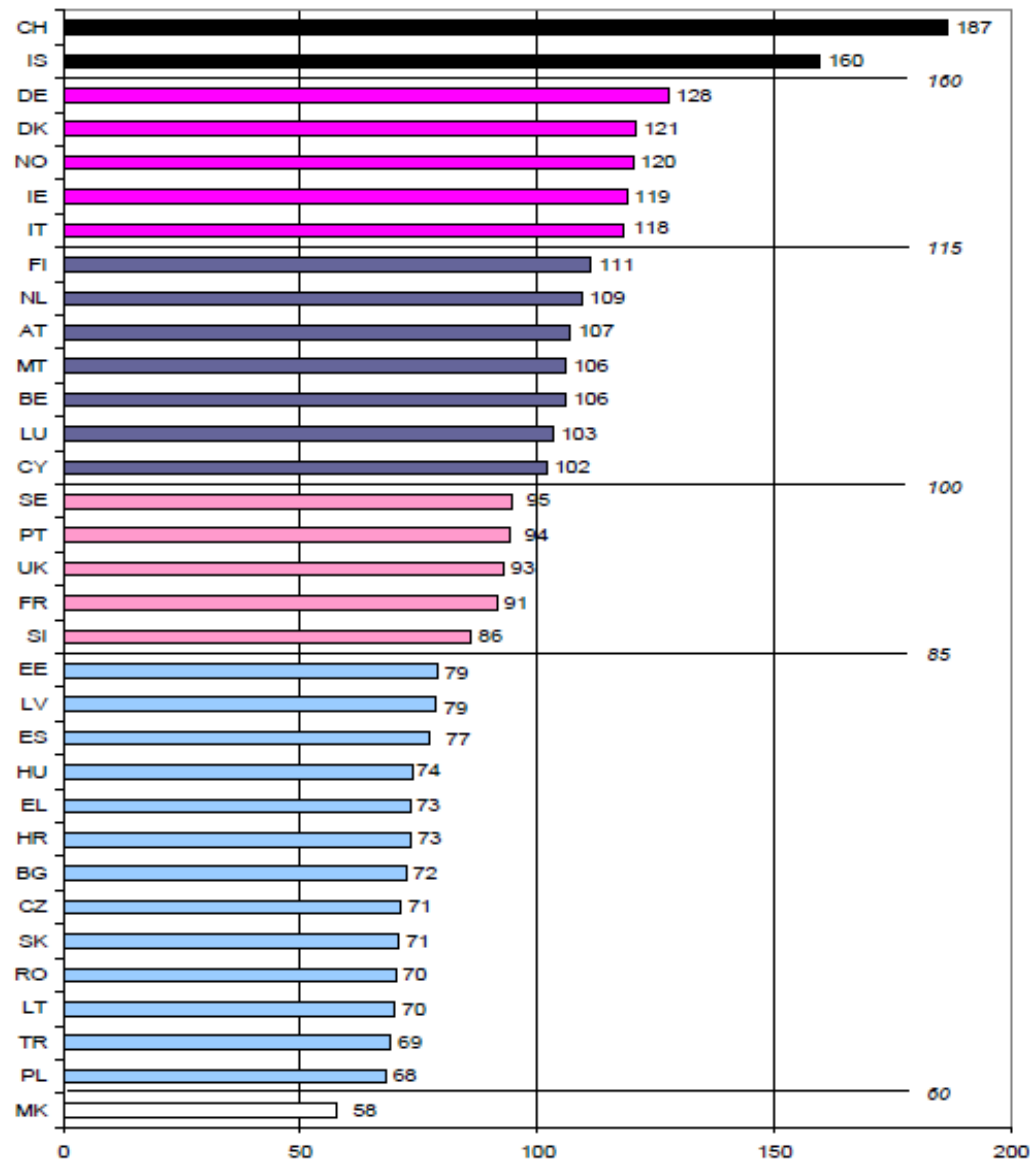
- Ar mažmeninė ir didmeninė rinkos yra monopolizuotos?
- Ar mažmeninėje ir didmeninėje rinkoje nevyksta konkurencija?
- Ar Lietuvos didmeninės ir mažmeninės prekybos įmonės turi žymią rinkos dalį vaistų gamintojų atžvilgiu?

Tariamasis priešastys vaistų “prekybinio antkainio” reguliavimui

- Empirinės:
 - Užsienio valstybių praktika
- Emocinės:
 - Nepagrįstas kainų lygis

Vaistų kainų lygis

Chart 1: Price level indices for pharmaceutical products, EU25=100

Tariamasis priešastys vaistų kainų reguliavimui

- Per didelis vaistinių skaičius Lietuvoje
- “Per didelis”, t.y. didesnis vaistinių tankumas Lietuvoje, lyginant su kaimyninėmis šalimis
- Antpelniai, viršpelniai ir pan.

Ar siūlomas reguliavimo mechanizmas yra pagrįstas?

- Reguliavimo principai:
 - Nepriklausomas regulatorius, o ne politinė institucija
 - Ekonominis reguliavimas, o ne tiesmukas kainų, ar kainos dalies reguliavimas

Ar antkainių reguliavimas gali pasiekti keliamų tikslų

- Atsižvelgti, kad:
 - Kainos mažėjimo ribos;
 - Vaistų kainoje prekybos dalis sudaro santykinai mažą proporciją;
 - Antkainio reguliavimas taiko tik į nedidelę galutinės kainos dalį;

Antkainio ribojimo problematika (1)

- Jei nustatomas konkretus antkainis:
- Antkainio reguliavimas neveda link mažesnės kainos, bet priešingai – link aukštesnės nei rinkos kainos
 - Jei nustatomi per maži antkainiai – bankrutuoja mažosios vaistinės ir sumažėja konkurencija;
 - Jei nustatomi antkainiai, kad išsilaikytų mažieji tinklai – tai didesni prekybos tinklai nesuinteresuoti taikyti mažesnių antkainių

Antkainio ribojimo problematika (2)

- Paskatos didinti prekės įsigijimo kainą, ir gauti absoliučia suma didesnę pinigų sumą.
 - Pvz., pelno normos nustatymas
- Antkainių, kainų reguliavimas panaikina paskatas verslams konkuruoti
 - Didesni tinklai gauna papildomą pelną
 - Realiai niekas nepasikeičia

Antkainio ribojimo problematika (3)

- Jei nustatomas maksimalus antkainis:
 - Jei maksimalus antkainis didesnis už dabar taikomą, antkainio reguliavimas tampa beprasmiškas

Antkainio ribojimo problematika (4)

- Jei nustatomas antkainis, kuris yra mažesnis, nei kai kurių pardavėjų:
 - Mažesni pardavėjams maksimalus antkainis tampa konkrečiu antkainiu (t.y. pardavėjai taiko maksimalų)
 - Didesni pardavėjai:
 - Taiko tokį pat antkainį kaip mažesnieji konkurentai;
 - Gauna didesnę pelną;
 - Maksimalus antkainis veikia kaip konkretus antkainis.
 - ARBA
 - Didesni pardavėjai taiko mažesnę antkainį;
 - Didesni nukonkuruoja mažesnius

Antkainių ribojimo pasekmės (5)

- Niekas nepasikeičia, didesni tinklai gauna didesnę pelną
- ARBA
- Bankrutuoja mažesnės vaistinės
- Sumažėja vaistinių skaičius
- → ne dėl konkurencinės kovos, o dėl valdžios įsikišimo

Išvados - Vaistų prekybos antkainių reguliavimas

- Yra nepagrįstas;
- Būtų neveiksmingas
- Siūlomas prastas mechanizmas;
- Sumažintų konkurenciją ir paskatas mažinti kainas prekybos segmente;
- Nepaliestų didžiausios kainos dalies – gamybos;

Kaip iš tikro didinti vaistų prieinamumą

1. Supaprastinti vaistinėms keliamus licencijavimo bei veiklos reikalavimus;
2. sumažinti reikalavimus, keliamus kiekvienai prekybos vaistais vietai, griežčiau jų taikyti tik prekybos bendrovei;
3. mažinti kompensuojamą vaistų kainos dalį bei mažinti atotrūkį tarp minimalios ir maksimalios kompensacijos;
4. įteisinti lygiagretų vaistų importą.